

3. Долішній М. Проблеми розвитку ринку цінних паперів в Україні // Регіональна економіка. – 2006. – № 4. – С. 180-185.
4. Клейнер В. Корпоративное управление и эффективность деятельности компаний. // Вопросы экономики. – 2008. – №10. – С. 35.
5. Міньков В.І. Деякі особливості розвитку фондового ринку України // Фінанси України. – 2005. – № 12. – С. 104-114.
6. Пан Л. В. Збалансована система показників як інструмент ефективного управління стратегією підприємства [Текст] / Л. В. Пан // Наукові записки. – 2003. – Т. 21: Економічні науки.
7. Розанова Е.Ю. Управление инвестиционной привлекательностью акций. – Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – № 1. – С. 32-47.
8. Червова Л.Г. Аналіз особливостей і прогноз розвитку фондового ринку на період з 2007 по 2011 р. / Л.Г. Червова, М.І. Назарчук // Економіка промисловості. – 2007. – № 2(37). – С. 3.
9. Яріш О.В. Галузевий зміст методики інвестиційної привабливості акцій // Регіональні перспективи. – 2004. – № 1-2. – С. 16-18.
10. Лаврик О. Є. Концепції ABC і EVA [Електронний ресурс] / О. Є. Лаврик. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/102/35/>.
11. Міщенко В. А. Сучасна концепція збалансованої доданої вартості [Текст]. – 2003. – Т. 21: Економічні науки. [Електронний ресурс] / В. А. Міщенко, О. В. Мозенков. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/content/view/102/35/>.

336.225.2

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ: СУТНІСТЬ, СКЛАД, ОСОБЛИВОСТІ

Воронкова О. М., д.е.н., професор кафедри фінансових ринків Національного університету державної податкової служби України

Воронкова О. М. Система державного податкового менеджменту: сутність, склад, особливості.

У статті розглянуто сутність та особливості системи державного податкового менеджменту. Запропоновано авторське визначення системи державного податкового менеджменту. Структуровано основні елементи зазначеної системи: суб'єкт, об'єкт, мета, функції, форми, методи, інструменти, принципи та інституційне забезпечення. Розкрито особливості суб'єкта та об'єкта державного податкового менеджменту. Конкретизовано мету та зміст основних функцій державного податкового менеджменту. Охарактеризовано адміністративну та економічну форми управління процесом оподаткування. Надано авторське визначення податковому адмініструванню та податковому регулюванню як функціональним підсистемам державного податкового менеджменту. Розкрито особливості застосування економічних, адміністративних і соціально-психологічних методів управління процесом оподаткування. Визначено інструменти та принципи державного податкового менеджменту, а також охарактеризовано специфіку його інституційного забезпечення. Обґрунтовано структурно-функціональні зв'язки між основними елементами системи державного податкового менеджменту. Схематизовано структуру системи державного податкового менеджменту. Окреслено напрями вдосконалення державного податкового менеджменту з позиції системного підходу.

Ключові слова: управління, оподаткування, система, державний податковий менеджмент, суб'єкт, об'єкт, мета, функції, форми, методи, інструменти, принципи, інституційне забезпечення

Воронкова Е. Н. Система государственного налогового менеджмента: сущность, состав, особенности.

В статье рассмотрены сущность и особенности системы государственного налогового менеджмента. Предложено авторское определение системы государственного налогового менеджмента. Структурированы основные элементы указанной системы: субъект, объект, цель, функции, формы, методы, инструменты, принципы и институциональное обеспечение. Раскрыты особенности субъекта и объекта государственного налогового менеджмента. Конкретизированы цель и содержание основных функций государственного налогового менеджмента. Охарактеризованы административная и экономическая формы управления процессом налогообложения. Предложено авторское определение налогового администрирования и налогового регулирования как функциональных подсистем государственного налогового менеджмента. Раскрыты особенности использования экономических, административных и социально-психологических методов управления процессом налогообложения. Определены инструменты и принципы государственного налогового менеджмента, а также охарактеризована специфика его институционального обеспечения. Обоснованы структурно-функциональные связи между основными элементами системы государственного налогового менеджмента. Схематизирована структура системы государственного налогового менеджмента. Указаны направления совершенствования государственного налогового менеджмента с позиции системного подхода.

Ключевые слова: управление, налогообложение, система, государственный налоговый менеджмент, субъект, объект, цель, функции, формы, методы, инструменты, принципы, институциональное обеспечение

Voronkova O. The state tax management system: nature, structure, peculiarities.

In the article the nature and peculiarities of the state tax management system are considered. The author's definition of the state tax management system is proposed. The main elements of this system such as subject, object, purpose, functions, forms, methods, tools, principles and institutional providing are structured. Peculiarities of the state tax management subject and object are revealed. The aim and contents of the main functions of the state tax management are concretized. Administrative and economical forms of the taxation process management are characterized. The definitions of the tax administration and tax regulation as a functional subsystem of the state tax management are provided by author. Peculiarities of the economic, administrative, social-psychological methods application in the taxation management process are revealed. The tools and principles of the state tax management are determined. Specific of the state tax management institutional providing is characterized. Structural and functional connections between the main elements of the state tax management system are grounded. Structure of the state tax management system is represented on the schema. The ways of the state tax management improving are defined based on the position of systemic approach.

Keywords: management, taxation, system, state tax management, subject, object, purpose, functions, forms, methods, tools, principles, institutional providing

Постановка проблеми. Управління є складним і універсальним суспільним феноменом, необхідною функцією суспільного життя.

Без системи управління людське суспільство не можливе, як не можливе воно без матеріального виробництва [1, с. 10–11]. Тому держава як всеохоплююча організація покликана відображати і забезпечувати загальні інтереси і потреби [2, с. 20]. Це дає підстави стверджувати, що державний податковий менеджмент – це один з видів фінансового управління, пов'язаний з публічними інтересами. Він являє собою активну управлінську діяльність, реалізується у фінансовій сфері суспільного життя та охоплює проблеми як суспільства в цілому, так і його окремих членів. Від ефективності такої діяльності залежать фінансова стабільність держави, збалансованість державних фінансів, добробут громадян та економічне зростання у країні. Тому і сьогодні не втрачає актуальності проблема раціональної організації процесу оподаткування та її постійного вдосконалення відповідно до розвитку суспільства, вирішення якої відбувається у площині державного податкового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішеної проблеми. Наукові основи раціональної організації оподаткування закладено відомими зарубіжними та вітчизняними вченими-економістами. Серед зарубіжних варто виділити А. Вагнера, Дж. М. Кейнса, А. Лаффера, Дж. Мілля, У. Петті, А. Пігу, Д. Рікардо, Дж. Слемрода, А. Сміта, Дж. Стігліца. Їхні фундаментальні розробки стали теоретичним підґрунтям розбудови оптимального оподаткування та його організації. Окремо слід відзначити вагомий вклад у розробку проблематики податкового менеджменту сучасних російських науковців М. Карп, В. Князева, Д. Мельника, В. Пушкарської, Т.

Юткіної та ін.

У вітчизняній податковій науці питання організаційно-управлінського забезпечення процесу оподаткування досліджувались у працях таких вчених, як В. Андрущенко, О. Бандурка, З. Варналій, О. Василик, В. Вишневський, Т. Єфименко, Ю. Іванов, А. Крисоватий, А. Луцик, С. Онишко, А. Соколовська, В. Суторміна, Л. Тарангул, О. Тимченко, В. Тропіна, В. Федосов, К. Швабій та ін. Віддаючи належне високому науковому рівню та практичній значимості результатів досліджень зарубіжних та вітчизняних учених, необхідно зауважити, що система державного податкового менеджменту жодного разу не була об'єктом їхніх досліджень. В деяких наукових працях розглядаються окремі системні елементи податкового менеджменту як суб'єкт, об'єкт, мета, функції тощо, але ми не виявили комплексних досліджень державного податкового менеджменту з позиції системного підходу. Це зумовило вибір теми даної статті.

Мета статті: розкрити сутність та особливості системи державного податкового менеджменту, визначити та охарактеризувати її основні елементи.

Результати дослідження. Управління взагалі, в тому числі і процесом оподаткування, є явищем системним і включає ряд елементів, тісно взаємозв'язаних. Система (від грецького *systema* – ціле, складене з частин) – це і є сукупність елементів, які перебувають у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють певну цілісність, єдність [3, с. 1215].

Системність – об'єктивна властивість усіх складних об'єктів, з якими доводиться мати справу у процесі управління. Ми погоджуємося з Г. Атаманчуком, який стверджує, що система державного управління покликана обов'язково охоплювати: а) організацію і функціонування суб'єкта управління – керуючу систему; б) структуру взаємозв'язків керуючої системи із суспільною системою – керованими об'єктами; в) компоненти суспільної системи або їх окремі прояви, що створюють у взаємозв'язку структуру керованої системи і безпосередньо сприймають державно-керуючі впливи або беруть участь у їх формуванні [4, с. 92].

Отже, основними елементами системи управління є:

- 1) суб'єкт управління – джерело керуючого впливу, той, хто здійснює управління, виконує функції керівництва і впливу на керований об'єкт з метою приведення його у бажаний стан;
- 2) об'єкт управління, тобто те, на що спрямовано керуючий вплив суб'єкта;
- 3) мета управління – бажаний стан об'єкту управління, необхідний результат управлінської діяльності;
- 4) механізм управління – сукупність взаємозв'язків керуючого суб'єкта із керованим об'єктом, яка включає набір управлінських інструментів, методів і функцій (або комплекс цілеспрямованих і організуючих команд, робіт, засобів, форм, прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється вплив на об'єкт управління і досягаються реальні зміни в його стані);
- 5) принципи управління – основні правила й закономірності управлінського процесу, основоположні засади управлінської діяльності, правила застосування механізму управління;
- 6) інституційне забезпечення управлінської діяльності – сукупність норм і правил, яка забезпечує обґрунтування і належну реалізацію управлінських рішень.

Головна особливість суб'єкта державного податкового менеджменту полягає у тому, що ним є держава в особі компетентних органів влади. Особливості цих органів як безпосередніх суб'єктів державного управління такі: по-перше, вони формуються державою (з волі держави), по-друге, наділені державно-владними повноваженнями, по-третє, здійснюють управлінські функції від імені держави [5, с. 17–18]. В Україні управління процесом оподаткування в міру своїх повноважень здійснюють Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство доходів і зборів України, Міністерство фінансів України, місцеві органи самоврядування.

Якщо питання суб'єкта державного податкового менеджменту майже не викликає дискусій, то питання його об'єкта є досить спірним. Найчастіше таким об'єктом визначають податкову систему або систему оподаткування, рідше – податкові відносини або податкову роботу. Розбіжності в авторських поглядах на це питання пов'язані з відсутністю загальноприйнятого чіткого понятійного апарату у сфері оподаткування. Враховуючи напрацювання відповідних фахівців, пропонуємо власне бачення окремих податкових понять. Податкові відносини визначимо як суспільні відносини з приводу розподілу частини ВВП у вигляді податкових платежів на користь держави. Систему оподаткування слід розглядати як сукупність елементів, які забезпечують реалізацію процесу оподаткування (включає сукупність податкових платежів, які діють у державі, а також порядок їх нарахування і сплати, в тому числі оформлення податкової звітності). Податкова система – це інститут реалізації податкових відносин, який охоплює державну податкову концепцію, систему оподаткування, інституційні засади оподаткування (традиції, культуру, неформальні правила та нормативно-правове забезпечення оподаткування в державі), податковий апарат у вигляді організаційних структур та окремих працівників, які проводять податкову роботу та управлінську діяльність у сфері оподаткування, функціональну підсистему податкового менеджменту.

Податкова робота, на нашу думку, – це сукупність практичних заходів і дій, яка забезпечує процес справляння податків і зборів. З огляду на сказане, ми вважаємо об'єктом, на який спрямовано державний податковий менеджмент, процес оподаткування, який, у свою чергу, являє собою процес виконання податками своїх функцій. Отже, звідси витікає основне завдання державного податкового менеджменту – забезпечити повне та ефективне виконання податками об'єктивно покладених на них функцій, а саме фіскальної та регулюючої. Це завдання уособлює об'єктивне вираження мети державного податкового менеджменту. У реальності треба зважати також на регламентований державою суб'єктивний аспект призначення податкового менеджменту. Саме держава визначає і законодавчо закріплює основні цілі оподаткування та певні дії з їх досягнення, які формують державну податкову політику.

Вихідним пунктом будь-якої управлінської діяльності та передумовою її ефективності є визначення мети управління. Невірне цілепокладання (якщо мета є нереальною, помилковою або незаконною) може зруйнувати систему управління. Мета – це майбутній бажаний або, інакше кажучи, заздалегідь визначений, запрограмований стан об'єкта управління. Мета державного податкового менеджменту полягає у забезпеченні ефективної реалізації завдань податкової політики, а основним завданням податкової політики в Україні є створення стабільної та ефективної податкової системи, яка б забезпечила достатній обсяг надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування національної економіки, справедливий підхід до оподаткування всіх категорій платників податків, а також створення умов для подальшої інтеграції нашої держави у світове співтовариство.

Реалізація мети управління відбувається через виконання управлінських функцій. Як зауважує Л. Коваль, природним посередником між завданнями та очікуваним результатом управління виступає управлінська функція як практична діяльність на шляху реалізації цих завдань [6, с. 22]. Взагалі визначення змісту функцій управління має дискусійний характер, але все ж таки більшість авторів схиляються до того, що функції – це окремі напрями управлінської діяльності, пов'язані між собою єдиною метою, заради досягнення якої і здійснюється процес управління [7, с. 17]. Отже, функції державного податкового менеджменту можна визначити як основні напрями управлінської діяльності з вирішення завдань, поставлених податковою політикою держави.

Як свідчить проведений аналіз, у науковій літературі немає єдиної думки щодо класифікації функцій менеджменту, і податкового в тому числі. На думку В. Афанасьєва, це пояснюється тим, що поділ управлінського циклу на окремі функції є досить умовним, оскільки усі вони безперервно пов'язані між собою, заходять одна на одну, накладаються і переплітаються [8, с. 245].

На наш погляд, у процесі становлення й розвитку податкової системи України виокремилися такі загальні функції державного податкового менеджменту:

- організаційна (впорядкування процесу оподаткування та системи органів управління ним);
- облікова (облік платників податків та сум податкових платежів);
- аналітична (планування та аналіз податкових надходжень до бюджету та їх джерел);
- контролююча (контроль за дотриманням податкового законодавства);
- регулююча (використання податкових інструментів для впливу на соціально-економічні процеси).

З метою та функціями управління, які визначають їх вибір і специфіку використання, тісно пов'язані управлінські методи. В науковій літературі методи управління визначають по-різному, хоча при цьому принципові відмінності відсутні. Одні фахівці розглядають методи управління як спосіб практичного здійснення цілей, завдань і функцій управління [1, с. 78], інші – як різноманітні способи, прийоми та засоби цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на свідомість, волю і поведінку об'єктів управління з метою досягнення цілей та виконання функцій управління [5, с. 180].

На нашу думку, методи державного податкового менеджменту охоплюють способи, прийоми, спеціальні дії осіб, залучених до управління процесом оподаткування, та пов'язані з підготовкою і реалізацією управлінських рішень, а також державно-управлінською діяльністю. Вони розрізняються залежно від способу реалізації цілей управління, а значне їх різноманіття зумовлюється складністю управлінської діяльності у сфері оподаткування.

Традиційно методи управління поділяються на наукові та ненаукові, демократичні та диктаторські, державні та громадські, адміністративні та економічні, прямого (безпосереднього) та непрямого (опосередкованого) впливу. За характером впливу розрізняють чотири основних типи методів управління: економічні, адміністративні, соціально-психологічні і правові [9, с. 60–70].

З огляду на економічну природу оподаткування, важливу роль у державному податковому менеджменті відіграють саме економічні методи управління. Вони пов'язані зі створенням державою фінансових або матеріальних інструментів впливу на економічні інтереси суб'єктів господарювання. Застосування таких методів дає можливість створювати економічні умови, що спонукають суб'єктів ринку діяти в необхідному для держави напрямі, причому дозволяє суб'єктам господарювання зберегти за собою право на вільний вибір власної поведінки. Для економічних методів управління притаманний непрямий характер дії.

У державному податковому менеджменті економічні методи управління застосовуються для стимулювання економічного зростання, соціального розвитку, науково-технічного прогресу, структурних перетворень в економіці, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробництва шляхом використання різних елементів оподаткування (таких, як об'єкт, ставки, пільги, строки сплати та ін.) у ролі інструментів непрямого регулювання. Не слід забувати, що економічні методи управління можуть мати і протилежний напрям – стримувати як надвиробництво, так і виробництво окремої продукції, експорт або імпорт тощо. У цьому аспекті виділяють стимулюючу (експансіоністську) та стримуючу (рестрикційну) податкову політику.

Водночас і експансіоністська, і рестрикційна політика значною мірою використовують адміністративні методи управління. Такі методи характеризуються проявами влади, коли суб'єкт управління дає обов'язкові до виконання розпорядження, накази, директиви та інші управлінські рішення, в яких містяться імперативні приписи щодо того, які дії, кому, в які строки і в який спосіб належить виконати або від яких дій слід утриматися. Такий прямий управлінський вплив походить безпосередньо з владної природи управління – так реалізується виконавча влада [10, с. 148].

Адміністративні методи управління полягають у впливі його суб'єкта на керований об'єкт за посередництвом владно-розпорядчих вказівок і організаційно-структурних упорядкувань. Враховуючи особливості суб'єкта державного податкового менеджменту, ми будемо розглядати правові методи в системі адміністративних методів. Адміністративні методи управління є методами прямої дії, оскільки мають директивний, обов'язковий характер. Вони базуються на таких управлінських відносинах, як дисципліна, відповідальність, влада, примус [11, с. 374].

Адміністративні методи управління класифікуються за формою вираження, юридичними властивостями, способом впливу на поведінку об'єктів управління, формою розпорядження. За формою вираження ці методи поділяються на адміністративно-правові, виражені у правовій формі, та адміністративно-організаційні, виражені у проведенні суб'єктом управління організаційних дій. За юридичними властивостями адміністративні методи управління можуть бути нормативними та індивідуальними. До перших з них належать правові акти, що містять норми, які регулюють управлінські відносини, а до других – розпорядження у вигляді прямих розпоряджень, адресованих конкретним виконавцям. У державному податковому менеджменті адміністративні методи управління використовуються для встановлення конкретних правил поведінки для суб'єктів податкових відносин і відповідальності за їх невиконання.

Як ми вже зауважували, нерідко адміністративні методи управління пов'язуються з авторитаризмом, командною системою, що по суті є помилковим. Але в цьому полягає одна з причин того, що в умовах демократизації суспільства особливого значення в державному податковому менеджменті набувають соціально-психологічні методи управління. Шляхом їх застосування здійснюється вплив на свідомість платників податків з метою підвищення рівня податкової культури та забезпечення добровільної сплати податків, а також створення сприятливого і довірливого морально-психологічного клімату для найефективнішої реалізації завдань податкової політики. Головними інструментами в цьому випадку виступають масово-роз'яснювальна робота і соціальна реклама. Соціально-психологічні методи управління ґрунтуються на досягненнях соціології та психології, враховують особливості колективного та індивідуального мислення, громадську думку, формальні та неформальні зв'язки. В процесі застосування різних методів державного податкового менеджменту більшою або меншою мірою використовуються такі його інструменти, як примус, економічний інтерес і переконання.

Державний податковий менеджмент є процесом цілеспрямованого впливу керуючого суб'єкта на об'єкт управління з використанням певних його методів, які залежно від характеру впливу втілюються у відповідні форми. Ефективність будь-якого виду управління зумовлюється не тільки адекватністю методів управління з урахуванням об'єкта, але й значною мірою залежить від форм управлінської діяльності [12, с. 98].

Дотепер у науковій літературі відсутні загально визнані критерії класифікації форм управління. Враховуючи особливості об'єкта і методів державного податкового менеджменту, ми вважаємо за потрібне виділити його адміністративну (з прямим характером впливу) та економічну (з непрямим характером впливу) форми. Адміністративною формою державного податкового менеджменту виступає податкове адміністрування, а економічною – податкове регулювання. На практиці податкове адміністрування і податкове регулювання є функціональними підсистемами державного податкового менеджменту.

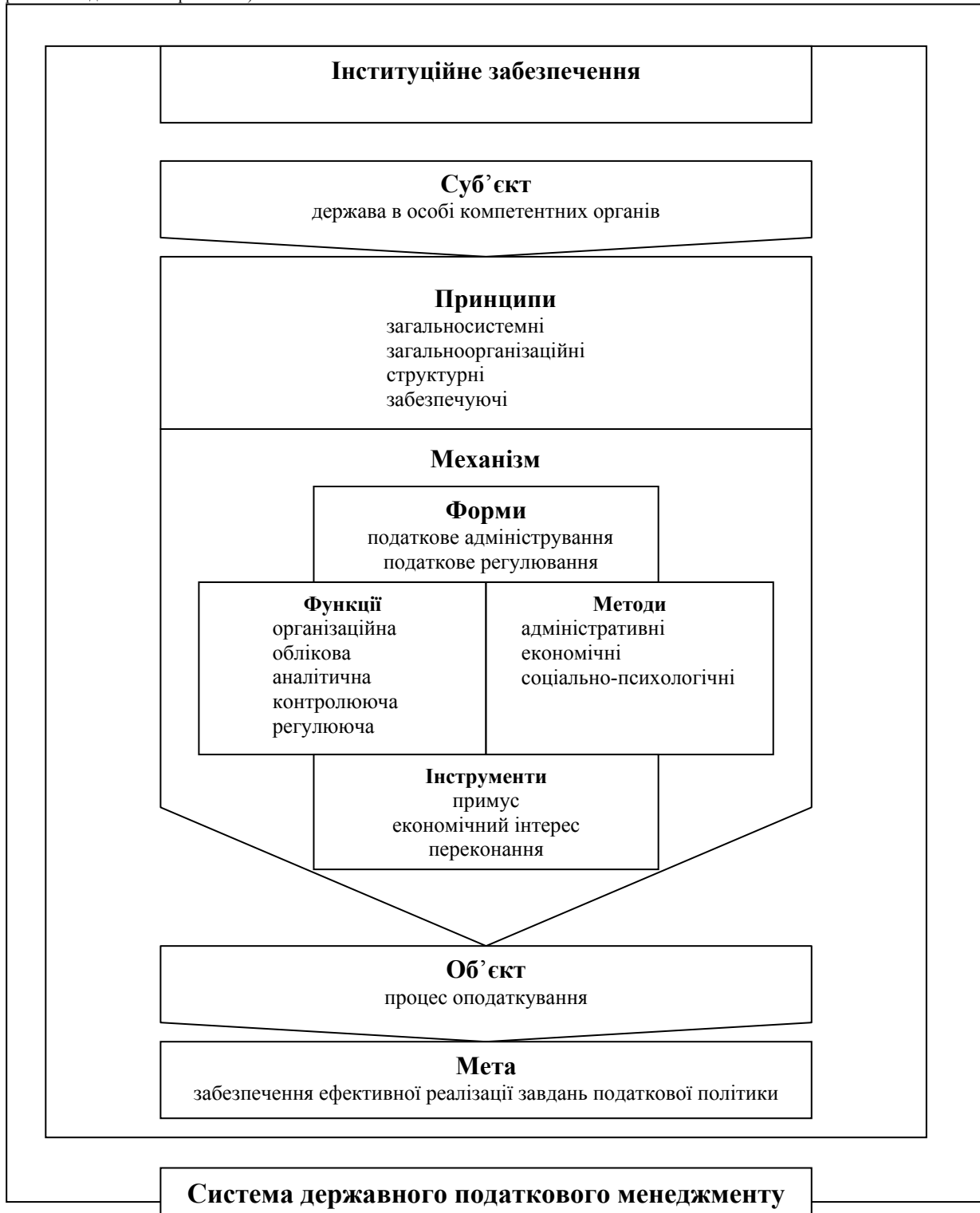
Визначення податкового адміністрування та податкового регулювання досі є одним із найдискусійніших питань у вітчизняній фінансовій науці. З огляду на теоретичні напрацювання науковців і практичні закономірності вітчизняного оподаткування, податкове адміністрування доцільно визначити як адміністративну діяльність, пов'язану із забезпеченням реалізації обов'язків і прав суб'єктів податкових відносин у процесі справляння податкових платежів з метою повного та своєчасного погашення податкових зобов'язань з одного боку, і виконання бюджетних завдань щодо податкових надходжень – з іншого. Податкове регулювання ми розглядаємо як непрямий вплив держави на різні аспекти соціально-економічного розвитку та діяльності платників податків через використання податкових інструментів.

Сьогодні можна сміливо стверджувати, що ефективна податкова система – це продукт життєдіяльності демократичного суспільства. Ця система будується і функціонує за принципами, сформованими даним суспільством із врахуванням рівня його розвитку. Демократична держава повинна визначити ступінь активності управлінської діяльності у сфері оподаткування на основі відповідних принципів. Принципи податкового менеджменту є основоположними засадами, керівними настановами такої діяльності. Державний податковий менеджмент є невід'ємною частиною податкової системи, а його принципи – невід'ємною складовою системи загальних принципів оподаткування. Водночас державний податковий менеджмент як управлінська категорія є складовою державного управління і підпорядковується його базовим принципам. Тому вважаємо за доцільне запропонувати перелік принципів державного податкового менеджменту, де вони згруповані у чотири групи:

- 1) загальносистемні (демократизм; правова впорядкованість; обов'язковість; компетенція; публічність);
- 2) загально організаційні (наочність; визначеність; економічність; зручність; практичність; контрольованість);
- 3) структурні (взаємоузгодженість і взаємодоповнюваність цілей; пріоритетність і послідовність досягнення цілей; ситуаційний

підхід; ефективність реалізації цілей державного податкового менеджменту за рахунок їх сумісності, концентрації, диференціації та комбінування; лінійно-функціональна побудова системи державного податкового менеджменту; територіально-галузевий підхід до прийняття управлінських рішень у сфері оподаткування; особиста відповідальність податкового персоналу та мотивація управлінської діяльності в процесі реалізації державного податкового менеджменту);

4) забезпечуючі, або принципи забезпечення процесу реалізації державного податкового менеджменту (принципи діяльності органів управління у сфері оподаткування; принципи правового забезпечення; принципи інформаційного забезпечення; принципи кадрової роботи з податковим персоналом).

Джерело: побудовано автором

Рис. 1. Система державного податкового менеджменту

Зазначені принципи державного податкового менеджменту було сформовано, насамперед, на основі фундаментальних положень теорії оподаткування та державного управління. Реальний стан державного податкового менеджменту в Україні свідчить про майже повне їх недотримання. Такий стан багато в чому пояснюється незадовільним інституційним забезпеченням державного податкового менеджменту. Інституції державного податкового менеджменту – це система формальних, неформальних та традиційно-ментальних

правил, які організують, регулюють та мотивують соціальну взаємодію у сфері управління процесом оподаткування за умови мінімізації трансакційних витрат. Інституційне забезпечення державного податкового менеджменту включає податкове законодавство, підзаконні нормативні акти у сфері оподаткування, офіційні договірні угоди між платниками податків та відповідними фіскальними органами, податкову культуру, податкову дисципліну, податкові традиції, стереотипи поведінки платника податків та податківця тощо.

Можемо сміливо стверджувати, що основні інституції державного податкового менеджменту з'явилися з набуттям Україною незалежності, але негативним моментом стало те, що вони створювалися переважно шляхом інституціонального імпорту, без їх адаптації до вітчизняних реалій. Іншим суттєвим недоліком податкового менеджменту стало бездумне руйнування власної інституційної бази у сфері оподаткування та управління ним. Зараз стало зрозумілим, що, по-перше, неможливо одночасно зламати стару інституційну систему і збудувати нову, причому переважно за рахунок інституційного імпорту. По-друге, на сучасному етапі першочергового значення набуває вдосконалення існуючих інституцій на основі принципу комплементарності, тобто коли інституціональні зміни взаємопов'язані, а інституціональні елементи доповнюють один одного. З цієї позиції податкові нововведення необхідно було запроваджувати синхронно з економічними, соціальними, бюджетними, політичними змінами, що в результаті мало б дати синергетичний поштовх соціально-економічному розвитку суспільства.

Висновки та пропозиції.

Застосування системного підходу дало змогу розкрити сутність та особливості системи державного податкового менеджменту, визначити й охарактеризувати її основні елементи та структурно-функціональні взаємозв'язки між ними.

Пропонуємо розглядати систему державного податкового менеджменту як організовану державою сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів управління процесом оподаткування, що спільно діють з метою забезпечення ефективної реалізації завдань податкової політики (рис. 1).

Суб'єктом державного податкового менеджменту є держава в особі компетентних органів влади, його об'єктом є процес оподаткування, а метою – забезпечення ефективної реалізації завдань податкової політики.

Основними функціями державного податкового менеджменту є організаційна, облікова, аналітична, контролююча і регулююча, які реалізуються адміністративними, економічними та соціально-психологічними методами. Інструментами державного податкового менеджменту є примус, економічний інтерес і переконання.

Податкове адміністрування і податкове регулювання є формами здійснення державного податкового менеджменту, його функціональними підсистемами.

Принципи державного податкового менеджменту ґрунтуються на фундаментальних положеннях теорії оподаткування та державного управління і згруповані у чотири основних групи: загальносистемні, загальноорганізаційні, структурні і принципи забезпечення процесу реалізації державного податкового менеджменту.

Інституційне забезпечення державного податкового менеджменту включає формальні, неформальні та традиційно-ментальні правила, які організують, регулюють та мотивують соціальну взаємодію у сфері управління процесом оподаткування. На сучасному етапі воно вимагає істотного вдосконалення на основі принципу комплементарності.

Все вищевикладене означає, що державний податковий менеджмент як система управління включає всі необхідні елементи, пов'язані між собою відповідними структурно-функціональними зв'язками: суб'єкт, об'єкт, мету, функції, форми, методи, інструменти, принципи та інституційне забезпечення. Відповідно вдосконалення державного податкового менеджменту вимагатиме формування цілісної, ефективної і гнучкої системи управління процесом оподаткування, послідовне вдосконалення принципів і методів податкового управління, а також застосування сучасних технологій вироблення, прийняття і реалізації управлінських рішень, що, в свою чергу, потребуватиме належного наукового обґрунтування.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України: [підручник] / О. М. Бандурка. – Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
2. Загальна теорія держави і права / [за редакцією В. В. Копейчикова]. – К.: Юрінком, 1997. – 320 с.
3. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров; редкол.: А. А. Гусев и др. – [изд. 4-е]. – М.: Сов. энциклопедия, 1987. – 1600с.
4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: [курс лекций] / Г. В. Атаманчук. – М.: Юрид. лит., 1997. – 400 с.
5. Колпаков В. К. Административное право Украины: [підручник] / В. К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
6. Коваль Л. Административное право Украины: курс лекцій (загальна частина) / Л. Коваль. – К.: Основи, 1994. – 154 с.
7. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи удосконалення / О. М. Бандурка. – Х.: Основа, 1999. – 440 с.
8. Афанасьев В. Г. Научное управление обществом (опыт системного исследования) / В. Г. Афанасьев. – М., 1973. – С. 245.
9. Стадник В. В. Менеджмент: посібник / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К.: Академвидав, 2003. – 464с.
10. Административное право Украины: підручник для юрид. вузів і фак. / [за ред. Ю. П. Битяка]. – Харків: Право, 2000. – 520 с.
11. Малиновський В. Я. Державне управління: [навчальний посібник] / В. Я. Малиновський. – [вид. 2-ге, доп. та перероб.]. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.
12. Основы управления в органах внутренних дел: учебник / [под ред. А. П. Коренева]. – [Издание 4-е]. – М.: Московская академия МВД России, ЦОЛ „Щит”, 2001. – 396 с.

УДК 339.942

ИННОВАЦИОННАЯ КОМПОНЕНТА СТИМУЛИРОВАНИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА

Гайдей Д.А., аспирант кафедры «Международная экономика» ДонНУ

Гайдей Д. О. Інноваційна компонента стимулювання глобалізаційних процесів в умовах постіндустріального суспільства

У статті розглянуті основні тенденції глобалізації сучасного суспільства. Вивчено роль інновацій в аспекті їх впливу на посилення інтернаціоналізаційних та глобалізаційних процесів. Формування ролі знань та інформації в глобальному соціумі представлено через ретроспективу еволюції технологічних укладів. Проведено аналіз базових напрямків розвитку світового ринку технологій. Визначено роль інформаційних ресурсів у зміні структури світових ринків товарів і послуг, а також у зміні специфіки виробництва за рахунок посилення інтелектуалізації, дематеріалізації виробництва. Деталізовано вплив технологічної компоненти на генезис економічної єдності світової спільноти.

Ключові слова: глобалізація, інтернаціоналізація, інновація, ноосфера, технологічний уклад

Гайдей Д.А. Инновационная компонента стимулирования глобализационных процессов в условиях постиндустриального